

Силабус освітнього компоненту
«Інформаційно-комунікаційні і цифрові технології
обробки історичної інформації в наукових
дослідженнях»

Галузь знань: В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
Спеціальність: 9 Історія та археологія
Освітня програма: Історія та археологія
Рівень вищої освіти: Третій (освітньо-науковий)
Рік навчання: 2025-2026
Семестр: 3

Структурний підрозділ	Кафедра історії України, історичний факультет
Викладач:	 ПІБ: Газін Володимир Володимирович Посада: доцент кафедри історії України Науковий ступінь: доктор історичних наук Вчене звання: доцент hvv1969@ukr.net Робоче місце: навчальний корпус №2 (вул. Татарська, 14), кафедра історії України. Профайл викладача: http://histua.kpnu.edu.ua/volodymyr-volodymyrovych-hazin ORCID: https://orcid.org/0000-0001-9456-623X
Лінк на освітній контент дисципліни	
Статус дисципліни	обов'язковий освітній компонент професійної підготовки
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС / години	кредити ЄКТС / 90 год.
Мова викладання	Українська
Форми навчання	Очна, заочна.
Політика дисципліни	<u>Академічна доброчесність.</u> Очікується, що роботи здобувачів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. URL: https://integrity.kpnu.edu.ua/

	<u>Відвідування занять.</u> Очікується, що всі здобувачі відвідують лекційні та семінарські заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку вони зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. «Положення про організацію освітнього процесу в КПНУ імені Івана Огієнка» URL: https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view <u>Неформальна освіта.</u> Визнання КПНУ ім. І. Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти регламентовано «Порядок визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція)». URL: https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view
Що будемо вивчати?	Курс «Інформаційно-комунікаційні і цифрові технології обробки історичної інформації в наукових дослідженнях» спрямований на ознайомлення здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня за спеціальністю 9 «Історія та археологія» з основними засобами сучасних інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій та можливостями їх застосування в історичних наукових дослідженнях з дотриманням принципів академічної доброчесності, наукової етики та авторського права. Курс передбачає формування в аспірантів навичок використання інформаційних технологій для збору, систематизації, цифрової обробки й аналізу історичної інформації, здійснення інформаційного моделювання та візуалізації даних, а також розвиток теоретичних знань і практичних умінь застосування новітніх інформаційних технологій у науково-дослідній діяльності та практиці викладання історичних дисциплін у закладах вищої освіти забезпечуючи прозорість, достовірність і відповідальність результатів наукової та освітньої діяльності.
Чому це треба вивчати?	Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології та методи обробки інформації в історичних дослідженнях» є формування в аспірантів ґрунтовних теоретичних знань і практичних навичок застосування новітніх інформаційних технологій та технічних засобів у науково-дослідній і викладацькій діяльності, необхідних для ефективного пошуку, систематизації, обробки, аналізу й презентації історичної інформації з дотриманням принципів академічної доброчесності, наукової етики та авторського права. У процесі вивчення дисципліни передбачається формування компетентностей, що забезпечують виконання таких завдань курсу: • надати аспірантам системні знання з теорії та методики використання новітніх інформаційних технологій у наукових дослідженнях і викладацькій діяльності в

	закладах вищої освіти з урахуванням етичних та правових норм академічної доброчесності; • визначити переваги, можливості та перспективи використання новітніх інформаційних технологій для ефективної обробки історичної інформації та забезпечення прозорості наукових результатів; • охарактеризувати типи й особливості новітніх інформаційних технологій, застосування яких є доцільним у науковій і педагогічній діяльності історика; • проаналізувати можливості використання новітніх інформаційних технологій для автоматизованого збору, обробки, зберігання та статистичного аналізу даних із дотриманням принципів достовірності та добросовісності наукових досліджень; • охарактеризувати методи пошуку наукової інформації в глобальній мережі Інтернет, здійснення моніторингу історичних матеріалів, а також можливості дистанційної обробки даних із дотриманням правил коректного цитування та уникнення академічного плагіату; • продемонструвати ефективність методів інформаційного моделювання та цифрової візуалізації для проведення науково-дослідницьких робіт і представлення результатів досліджень; • ознайомити аспірантів із методикою підготовки та презентації результатів наукових досліджень із використанням новітніх інформаційних технологій у відповідності до стандартів академічної доброчесності та наукової комунікації.
Яких результатів можна досягнути?	Очікувані результати навчання з дисципліни: ПРН 05 - Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.. ПРН 07 - Розробляти та досліджувати концептуальні та інші моделі педагогічних ситуацій, нових методик, інструментів тощо, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти та у дотичних міждисциплінарних напрямках. ПРН 08 - Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями, широкою науковою спільнотою, суспільством в цілому українською та іноземною мовами результати досліджень, наукові та прикладні проблеми освіти, оприлюднювати результати власних досліджень у наукових публікаціях в провідних вітчизняних і міжнародних наукових виданнях. ПРН 11 - Вміти здійснювати розробку навчально-методичного забезпечення, підготовку та прочитання лекцій; проводити семінарські / практичні заняття, організовувати самостійну і індивідуальну роботу студентів, в межах дисциплін, які вони вивчають, а також оцінювати результати їх навчання із застосуванням методів і технологій, які найкраще відповідають

	цілям оцінювання, змісту і характеру навчальної дисципліни, її окремих складників. ПРН 12 - Виявляти здатність дотримуватись академічної доброчесності в процесі навчання і науково-дослідної роботи через дотримання принципів чесності, чесної праці та навчання і несприйняття плагіату, списування, несанкціонованого використання чужих напрацювань.
Як можна використати набуті знання та уміння?	ОК сприяє формуванню у студентів таких компетентностей: Інтегральна компетентність. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері дослідницько-інноваційної і професійної діяльності в галузі історії та археології, що передбачає застосування сучасних теорій, підходів, принципів і методів з історії та археології і професійної практики з обраної спеціальності, та проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне і практичне значення. Загальних компетентностей (ЗК): ЗК 03 - Здатність до абстрактного і критичного мислення, аналізу та синтезу, пошуку, оброблення й аналізу наукової інформації з різних джерел ЗК 06 - Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології. ЗК 08 - Здатність демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності. Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК): СК 03 - Здатність використовувати інформаційно-комунікаційні і цифрові технології у професійній і науковій діяльності. СК 05 - Здатність розробляти проекти у сфері історії та археології і управляти ними, презентувати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та іноземною мовами СК 06 - Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері історії та археології і забезпечувати якість виконуваних досліджень та дотримання права інтелектуальної власності. СК 08 - Здатність проводити навчальні заняття за забезпечувати досягнення запланованих результатів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб аспірантів. СК 10 - Здатність здійснювати і розвивати науково-педагогічну й освітню діяльність у закладах вищої освіти (наукових установах) в сфері історії та археології з урахуванням вітчизняного та міжнародного досвіду. СК 11 - Уміння забезпечувати підготовку текстів навчальних і наукових видань, навчально-методичного контенту із забезпечення освітнього процесу.
Зміст дисципліни	1. Вступ. Цифрова трансформація історичної науки та академічна доброчесність у сучасному науковому середовищі. 2. Інформаційно-комунікаційні технології в історичних дослідженнях. 3. Інформаційне та інструментальне забезпечення

	наукових досліджень: етичні та правові аспекти використання цифрових ресурсів. 4. Пошук інформації в межах роботи над темою наукового дослідження: коректне цитування та уникнення плагіату. 5. Інформаційні ресурси доступу та обміну науковою інформацією, системи ідентифікації науковців як інструменти забезпечення академічної доброчесності. Цифрова обробка та аналіз історичних джерел. 6. Використання глобальної мережі Інтернет у науковій та освітній діяльності: між відкритістю знань і дотриманням академічної етики. 7. Візуалізація науково-дослідної інформації: етика подання та інтерпретації історичних даних. 8. Системи статистичного аналізу даних: добросовісність у роботі з кількісними показниками 9. Цифрова комунікація та публікація результатів. 10. Електронні технології та засоби навчання.
Методи навчання	Словесні, наочні методи: лекція, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, робота зі словниками, посібниками, дидактичними матеріалами та іншими джерелами інформації, робота з електронними публікаціями та матеріалами наукометричних баз даних, використання наочних засобів, створення й демонстрування презентацій; технології дистанційного навчання
Інформаційне забезпечення	Основна: 1. Скінер К. Людина цифрова. Четверта революція в історії людства, яка торкнеться кожного. Київ : Фабула, 2020. 2. Dropbox. Справочний центр URL : https://www.dropbox.com/help 3. Google Академія для молодих дослідників URL : http://www.ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/3417 4. Mats Fridlund, Mila Oiva & Petri Paju. Digital Histories Emergent Approaches within the New Digital History. Helsinki : Helsinki University Press, 2020. 360 s. 5. Афанасьєв А. Основи наукових досліджень: Навч. посібник / Харківський національний економічний ун-т. Харків : ХНЕУ, 2005. 96с. 6. Бази даних, авторські профайли, імпакт фактор та індекс Хірша. URL : http://biopolymers.org.ua/DataBase.pdf 7. Білоусова Т. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Кам'янець-Подільський, 2004. 120с. 8. Інструкція Scopus/ URL : https://app.box.com/s/ul7irwjaio9dg0o8g88jn4qt77ygo9g7 9. Інструкція з додавання публікацій в ResearchGate URL : http://biopolymers.org.ua/RG2.pdf 10. Інструкція з роботи в Microsoft OneDrive URL : https://onedrive.live.com/about/uk-UA/support 11. Інструкція з створення облікового запису і профілю в Google Scholar URL : http://biopolymers.org.ua/Scholar.pdf 12. Інструкція зі створення авторського профілю в ResearchGate URL : http://biopolymers.org.ua/RG1.pdf 13. Інструкція користувача Mendeley URL : https://app.box.com/s/7m9ob3aa6p3pzba68jt5

14. Інструкція як поєднати авторські профілі в Scopus URL : <http://biopolymers.org.ua/Scopus.pdf>
15. Інструкція як створити облікові записи в Orcid і ResearcherID та обмінюватись інформацією URL : <http://biopolymers.org.ua/Orcid.pdf>
16. Інформація про ORCID для науковців URL : <http://orcid.org/sites/default/files/UKR-Researchers.pdf>
17. **Метешкін К. О., Костенко О. Б., Сенчук Т. С.** Інформаційні системи і технології. Харків, 2010. 240 с.
18. Методи обробки статистичних даних : курс лекцій /. Харків : НУЦЗУ, 2019. 198 с.
http://www.univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/4244/L.pdf
19. **Назаровець С. А.** Пошук наукової інформації в мережі Інтернет URL : <http://library.lp.edu.ua/sites/default/files/putivnyk.pdf>
20. **Назаровець С. А.** Унікальні ідентифікатори авторів-науковців: пропозиції, реєстрація, використання URL : <http://www.ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/2798>
21. Наукометричні дані URL : <http://webometr.kpi.ua/files/data.pdf>
22. **Невлюдов І.Ш., Олександров Ю.М., Андрусевич А.О., Чала О.О.** Основи наукових досліджень: Навч. посібник. Prague, OKTAN PRINT, 2024. 468 с.
23. Основи інформаційних систем / За ред. В.Ф.Ситника. Київ : КНЕУ. 2001. 420с.
24. Основи наукових досліджень. Курс лекцій : навч. посіб. для здобувачів ступеня магістра за спеціальністю 172 Електронні комунікації та радіотехніка. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 89 с. <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/5b92ca46-f2ed-4f5a-b5d1-6a5270dcba54/content>
25. **Приставка П.О., Мацуга О.М.** Аналіз даних: навч. посіб. Донецьк : РВВ ДНУ, 2008. 92 с.
26. **Романчиков В.** Основи наукових досліджень: Навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 254 с.
27. Сучасні методи обробки інформації. Лекції [Електронний ресурс] : навчальний посібник для здобувачів ступеня доктора філософії за освітньою програмою «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» / С. О. Цибульник, О. М. Павловський ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 111 с. URL : <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/b4a8d5de-93bf-4249-9748-7f2bbf0fa959/content>
28. **Тиркусова Н.В.** Аналіз даних : навч. посіб. Суми : СумДУ, 2008. 204 с
29. **Чекаленко Л. Д.** Публічна історія: виклики XXI століття : монографія. Київ : Видавничий дім «АртЕк», 2021. 272 с. URL : https://drive.google.com/file/d/1_fNo2Mr8PsWk599f9pU41xUwDPPBuMF/view?ts=65983567.

Допоміжна література:

1. **Баженов О.Л., Глушковецький А.Л., Газін В.В.** Методологічні трансформації: інтеграція цифрових джерел у традиційні історичні методики. *«Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)»*: журнал. 2025. № 12(42). С. 587-601.
2. **Бахрушин В.Є.** Методи аналізу даних: навч. посіб. Запоріжжя : КПУ, 2011. 268 с.
3. **Боздаган'ян М.** Організація оцифрування документів в архівних установах України. Збірник праць молодих науковців Центральноукраїнського національного технічного університету, вип.14, 2024. С. 50-55.
4. **Волохін О. М.** Каталогізація цифрових ресурсів Інтернет : Дублінське ядро метаданих : посіб. Кіровоград, 2003. 70 с.
5. **Газін В., Баженов О.** Сучасний історик в умовах зростання обсягів даних. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: історичні науки.* Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2025. Т. 47. С. 79-91
6. **Горовий В. М., Онищенко О. С.** Особливості розвитку соціальних інформаційних баз сучасного українського суспільства. Київ., 2005. 297 с.
7. **Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю.** Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: Навчальний посібник для студентів педагогічних ВНЗ і слухачів інститутів післядипломної педагогічної освіти. Вінниця : ООО „Планер”, 2005. 366 с.
8. **Давидова І.** Бази даних як інформаційний продукт // ВКП. 12. 2000. № 1. С. 19-30.
9. **Іванова М.** Бази даних Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2023. Вип. 67. С. 266-276.
10. **Ковтанюк Ю. С.** Роль оцифрування у сучасній системі збереження архівних, бібліотечних і музейних фондів та наданні доступу до їх інформації. URL : www.nbuv.gov.ua/sites/default/files/all_files/202410_artilces_fiel_d_dopmat_files/2024.09.26_kovtaniuk.pdf
11. **Копанєва В.** Бібліотека в системі наукової електронної комунікації // Бібліотечний вісник. 2007. № 5. С. 3-9.
12. **Копанєва В. О.** Архівування «мережевої україніки» // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: Проблеми науки, освіти, практики : зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 20-22 трав. 2008 р. Київ, 2008. С. 153-154.
13. **Корнієнко А. П.** Електронні інформаційні ресурси бібліотек — на розвиток суспільства // Бібліотечна планета. 2001. № 4. С. 4-5.
14. **Кулешов С.** Електронний документ у системі сучасного діловодства // Архіви України. 2004. № 4-6. С. 50-53.

15. **Ланде Д.В. OSINT у кібербезпеці : навч. пос.** //OSINT у кібербезпеці : навч. пос. Київ: ТОВ "Інжиніринг", 2024. 522 с.
16. **Малюга Н.** Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: Навчальний посібник. Житомир : ПП "Рута", 2003. 475 с.
17. **Пінчук Н.С., Галузинський Г.П., Орленко Н.С.** Інформаційні системи і технології в маркетингу. Київ : КНЕУ, 1999. 328 с.
18. Про затвердження Програми оцифрування архівних інформаційних ресурсів на 2022-2025 роки: Наказ Державних архівів України №165 від 29.12.2021р. Сайт: Державна архівна служба України. URL: <https://archives.gov.ua/?naDASU=1&s=&from=01.01.2020&to=31.12.2021&num=165>
19. **Святець Ю. А.** Контент-аналіз та компютерні технології його реалізації в історичних дослідженнях. Наукові записки. Острозька академія. Осторг: вид-во Острозької академії, 1999. Т. 2. Ч. 1. С. 71–78.
20. **Святець Ю. А.** Цифрові джерела в дослідницьких практиках істориків: теоретико-методологічний аспект. *Універсум історії та археології Universum Historiae et Archeologiae*. 2019. Vol. 2(27). Issue 1, pp. 47–68
21. **Сухомлин О.** DIGITAL HUMANITIES: цифрова ера у гуманітаристиці. Молодь і ринок. №3-4 (182-183). 2020. С. 157-161. <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/216808/216898>
22. **Толочко С.В., Годунова А.В.** Теоретико-методичний аналіз закордонних практик використання штучного інтелекту в освіті й науці. Вісник науки та освіти. 2023. №7 (13). С. 832-848.
23. **Шемасва Г. В.** Електронні ресурси бібліотек України в системі наукових комунікацій : монографія. Харків : ХДАК, 2008. 289 с.
24. Що таке Big Data: визначення, приклади та можливості URL : <https://hub.kyivstar.ua/articles/shho-take-big-dat>

Рекомендовані джерела інформації:

1. Інститут Україніки. Міжнародна громадська організація. URL : <http://ukrainica.org.ua/uk>
2. Науково-дослідний інститут українознавства Міністерства освіти і науки України . URL : www.rius.kiev.ua
3. Національний науково-дослідний інститут українознавства. URL : <http://www.libok.net>
4. Офіційний веб-сайт Інституту історії НАН України. URL www.history.org.ua
5. Центр українознавства. URL: <http://uaznavstvo.univ.kiev.ua>
6. Національна бібліотека України імені В.Вернадського. URL : www.nbuv.gov.ua
7. Національна парламентська бібліотека України. URL : www.nplu.kiev.ua
8. Україна – історія держави. URL до журн. : <http://kampot.org.ua/history/default.shtml>
9. Українська Спілка. URL: <http://www.uaweb.org>

	10. Науково-просвітницький центр "Українознавство" товариства "Знання" України URL : www.znannya.org.ua/center/ukr.htm 11. Журнал "Українознавство" НДІ українознавства МОН України. URL до журн. : www.ualogos.kiev.ua 12. Посібник з цифрової історії. URL : https://digihist.lvivcenter.org/posibnik-z-cifrovoyi-istoriyi 13. Проект електронної бібліотеки давньої української літератури. Українські літописи, хроніки, життя, апокрифи, граматики, лексикони, історично-мемуарна проза, перекладні та поетичні твори, "Слово о полку Ігоревім" тощо. URL: www.litopys.org.ua 14. Науково-дослідний інститут українознавства Міністерства освіти і науки України. URL : www.rius.kiev.ua 15. Освітньо-інформаційний ресурс "Український центр". URL : www.ukrcenter.com 16. Електронна бібліотека української літератури. URL : www.utoronto.ca/elul/Main-Ukr.html 17. Цифрова історична бібліотека. URL : https://istoriya.com.ua/czifrova-biblioteka/ 18. Цифрова бібліотека історико-культурної спадщини https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ir/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=COL&P21DBN=ELIB																
Обсяг дисципліни (години) та види занять	Очна форма навчання: лекційні заняття (20 год.), семінарські заняття (20 год.), самостійна робота (80 год.). Заочна форма навчання: лекційні заняття (8 год.), семінарські заняття (8 год.), самостійна робота (104 год.).																
Система оцінювання результатів навчання	Основними методами контролю відповідно до критеріїв оцінювання знань здобувачів освіти та ефективності засвоєння ними курсу ґрунтується на таких формах участі студентів у освітньому процесі, які підлягають поточному контролю: виступ з основного питання на семінарському занятті, модульна контрольна, самостійна робота (аналітичне завдання). Підсумковою оцінкою є екзамен. Розподіл балів, які отримують студенти <table><tr><th colspan="3">Поточний і модульний контроль (60 балів)</th><th rowspan="2">Екзамен</th><th rowspan="2">Сума</th></tr><tr><td colspan="3">Змістовий модуль 2 (60 балів)</td></tr><tr><td>Поточний контроль</td><td>МКР</td><td>ІНДЗ</td><td rowspan="2">40 балів</td><td rowspan="2">100 балів</td></tr><tr><td>30 балів</td><td>20 балів</td><td>10 балів</td></tr></table>	Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Сума	Змістовий модуль 2 (60 балів)			Поточний контроль	МКР	ІНДЗ	40 балів	100 балів	30 балів	20 балів	10 балів
Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Сума													
Змістовий модуль 2 (60 балів)																	
Поточний контроль	МКР	ІНДЗ	40 балів	100 балів													
30 балів	20 балів	10 балів															
Критерії оцінювання знань, умінь, навичок студентів на навчальних заняттях	Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». HYPERLINK "https://drive.google.com/file/d/1aD_jel-j																
Поточний контроль	Усне опитування, письмовий контроль, перевірка виконання ІНДЗ, модульна контрольна робота																
Підсумковий контроль	Екзамен																

Локація	
---------	--